

ERASMUS MONTANUS

Af Ludvig Holberg

ODENSE TEATER

Udarbejdet af:

Odense Teater 2006

SKOLEMATERIAL

Erasmus Montanus

Ludvig Holberg

Iscenesættelse:
Søren Iversen

Scenografi
Erik Söderberg

Odense Teater
Store Scene

Spilleperiode
8. september – 7. oktober 2006

INDHOLD

Medvirkende.....	3
Indledning	4
Erasmus Montanus – resumé	5
Samtale med iscenesætter Søren Iversen	6
Erasmus Montanus – geni eller nar	10
Om Holberg	11
Holbergs teater	13
Holberg og hans inspirationskilder	14
Holbergs dobbelte rolle	15
Uddrag fra manuskriptet.....	17
3. scene, 3. akt	17
5. scene, 3. akt	22
6. scene, 3. akt	27
Forklaringer.....	31
Arbejdsspørgsmål	32

Medvirkende

Erasmus Montanus: [Lars Simonsen](#)

Jeppe Berg, hans fader: [Lars Lønnerup](#)

Nille, hans moder: [Lisbeth Gajhede](#)

Lisbed, hans fæstemø: [Cecilie Stenspil](#)

Jeronimus, hendes fader: [Ole Møllegaard](#)

Magdelone, hendes moder: [Betty Gløsted](#)

Jacob, Montani broder: [Peder Dahlgaard](#)

Per Degn: [Eddie Karnil](#)

Jesper Ridefoged: [Bjarne Antonisen](#)

En Lieutenant: [William Rosenberg](#)

En korporal: [Mads Nørby](#)

3 syngende studenter: Sune Roholt Mortensen, Per Eriksen, Jakob Schnohr Ingversen og Jeppe Broni (statister)

Indledning

Kære lærere og elever

Hermed skolematerialet til Ludvig Holbergs komedie ERASMUS MONTANUS.
Vi håber materialet kan være til inspiration før eller efter forestillingen – eller måske begge dele.

Hvis du har kommentarer til materialet er du velkommen til at sende en mail til Line Hede Simonsen (line@odenseteater.dk)

God fornøjelse med forestillingen!

Dette skolemateriale er udarbejdet af:

Line Hede Simonsen (pressemedarbejder)
Else-Kathrine Woidemann (Arbejdsudvalget)
Dorte Skou (Arbejdsudvalget)

Erasmus Montanus – resumé

ERASMUS MONTANUS vender hjem fra sine studier i København. Hjemme i landsbyen Bjerget er han ventet med længsel. Forældrene venter på deres søn, som skal kaste glans over deres hus. Svigerfamilien venter på deres kommende svigersøn, som skal gøre datteren til Frue.

Da Rasmus Berg endelig kommer i hus, er han ganske forandret. Han kalder sig Erasmus Montanus og er så arrogant, at han ikke vil kaldes bror af sin bror, ligesom han helst kun vil tale med andre, der er lige så dannede som han selv. Han laver opvisning for sine forældre for at vise, hvordan han kan disputere om hvad som helst og disputerer for eksempel sin mor om til en sten.

Den lokale ridefoged kommer på besøg hos familien Berg for at møde den unge academicus. Han vil høre, om det er sandt, at velstuderede folk er så skøre, som han har hørt, de er og for eksempel påstår, at jorden er rund, selvom man ganske tydeligt kan se, at den er flad.

Det er almindeligt kendt, fortæller Erasmus og fortæller videre, at jorden drejer, og solen står stille. Da Erasmus Montanus møder den lokale lærde mand, Per Degn, og skal disputere med ham på latin, viser det sig, at det latin, Per Degn kan, begrænser sig til et absolut minimum. Men eftersom ingen andre forstår latin, synes det udefra, som om Per Degn vinder disputten.

Rygtet om at Erasmus påstår, at jorden er rund, når hans svigerfars ører, og det betyder, at forlovelsen til den skønne Lisbed ophæves. Jomfru Lisbed, som har været ved at gå ud af sit gode skind af længsel efter at se sin kære Rasmus, beder ham i et brev om at sige, at jorden er flad for hendes skyld - Så de alligevel kan blive forenet. Men Erasmus nægter og holder fast i det, han ved er rigtigt – jorden er rund.

Landsbyen er i oprør, Erasmus' forældre er skamfulde over deres søn – noget må gøres. Et tilfældigt møde med en løjtnant arrangeres. Løjtnanten narrer Erasmus til at blive soldat. For at undgå den grumme soldaterskæbne ender Erasmus med at undsige sandheden og højt proklamere, at jorden er flad. Således undgår han skæbnen som soldat og får den skønne Lisbed.

Samtale med iscenesætter Søren Iversen

Søren Iversen har tidligere blandt andet instrueret ANNA OG TYNGDELOVEN på Odense Teater. Han modtog i 2004 Teaterkatten for sin instruktion af forestillingen VERDENS ENDE på Husets Teater, som han har været kunstnerisk leder af siden 1992.

Kan du fortælle, hvad komedien ERASMUS MONTANUS handler om i dine øjne?

Søren Iversen "Først og fremmest er det et fantastisk generationsportræt. Det handler om en ung mand, Rasmus Berg, som rejser hjemmefra for at studere i København. Da han vender hjem til landsbyen, er han blevet en anden. Han fornægter fuldstændig det miljø, han er kommet fra og de forældre som har opdraget ham. Det kan man kalde grundkonflikten i ERASMUS MONTANUS.

Erasmus praler med sin viden og agerer sandsynligvis nogle af sine lærere fra København, og derved svigter han sit selv og sit jeg, lige som mange unge mennesker gør det. På en måde kunne det lige så godt være et portræt af mig selv, eller af så mange unge mennesker, der har boet i provinsen og rejser til København. Jeg kan genkende utrolig meget i stykket. Man kommer tilbage, føler og spiller, at man er blevet en anden. Da jeg var ung, hørte vi Mick Jagger og stod der på dansegulvet og dansede, som om vi var Mick Jagger. Alle unge mennesker har idoler og vil gerne være ligesom dem, ja føler næsten de er det. Det er også det, Erasmus føler; at han er blevet til sine idoler inde i København. Jeg tror, det er en udvikling, man skal igennem: Mens man vokser op, tager man forskellige rollemodeller og svigter på den måde groft sig selv og sin baggrund. Efterhånden bliver man sig selv og tør stå ved det. Dette identitetstema er et af de temaer, som Holberg har ramt fantastisk godt – således at det stadig efter over 250 år stadig har en gyldighed.

Samtidig optræder den berømte diskussion om jorden er rund eller flad i stykket. Og i det samfund Erasmus kommer fra, er man overbevist om, at jorden er flad. Landsbyen tvinger ham til at afsværge, hvad han ved er rigtigt - han kan simpelthen ikke få sin kæreste, med mindre han siger at jorden er flad. Det har været diskuteret meget omkring dette stykke - hvem det er der har fejlen: landsbyen eller Erasmus?

Hvordan opfatter du Erasmus?

"Jeg er delt i min opfattelse af ham. Dels er han en nar, i den forstand, at det er vi jo allesammen. I en eller anden forstand fortjener han måske at blive revset. Omvendt står han i diskussionen om, hvorvidt jorden er flad, rund eller firkantet: I den diskussion har han jo ret, han har videnskaben på sin side. At det omgivende samfund er nødt til at knægte ham og tvinge ham til at fornægte sin tro og sin viden, siger i mine øjne mere om samfundet, end det siger om Erasmus Montanus.

Ethvert lille snævert samfund rummer en konservatisme i sig. Det vil ikke have nye informationer og forandringer og vil gerne have at jorden er, som man nu engang mener, den er. Portrættet af dette lille samfunds reaktion og angst har Holberg ramt fantastisk godt. ”

Hvordan har du og scenografen Erik Söderberg valgt at iscenesætte stykket?

S.I. "Vi starter ret traditionelt ud. Scenografien er bygget op som flade skærme, der forestiller huse. Jeg læser scenografien sådan, at de skærme repræsenterer den overflade, som folk i byen har. Det er et billede på, hvordan de ser sig selv. Og det er en flad skærm. Skærmene bliver efterhånden revet itu, og inde bag ved alle skærmene er der faktisk meget tomt. Bagved er der et kors, som efterhånden er det eneste, man kan gemme sig bagved.

Under overfladen i ERASMUS MONTANUS løber der en subtil diskussion om, hvor snævert kristendom og konservatisme er forbundet. Det har været en fantastisk farlig diskussion på Holbergs tid, hvor kristendom ikke var noget, man satte spørgsmålstejn ved. Holberg går ikke hele vejen, men antyder, at vi skjuler os bag kristendommen. Så kan vi pege fingre af alt andet, alt det nye, mens vi holder os til vores religion. Og den måde at forholde sig til omverdenen stopper for al udvikling. Det er interessant at læse det aspekt ind i Holberg.

Lars Simonsen som Erasmus Montanus og William Rosenberg som Løjtnanten (Foto: Mette Krull More)

På en måde er det også et Danmarksportræt. Når man tænker på, at Holberg er nordmand og har kaldt landsbyen Bjerget, så fornemmer man den satire, der ligger bagved. Han portrætterer Danmark som et lille provinsielt hul, hvor man skal holde sig til religionen og afstå fra at have nogen meninger - i hvert fald hvis man vil giftes og have et normalt liv.

Hvad kan en komedie som ERASMUS MONTANUS fortælle os i dag?

S. I "Den er eviggyldig. Jeg tror de fleste, der kommer fra provinsen og et almindeligt middelklassemiljø kan spejle sig i den. Erasmus' følelse af, at der er for småt i landsbyen for ham, kender mange af os sikkert. Følelsen af at være blevet en anden, vide mere end alle andre er meget genkendelig. Jeg tror, det er en vigtig del af et menneskes udvikling, at tage afstand fra sine forældre og reagere imod det, man kommer fra. Det kan man gøre på mange måder, og vi kan selvfølgelig godt være enige om, at Erasmus Montanus' måde måske er lige arrogant nok.

Jeg har selv været vanvittigt arrogant, når jeg kom hjem til min fødeby fra mine studier i København. Intet var godt nok, alt skulle laves om, jeg syntes mine forældre var afstumpede og så videre. Men mine forældre reagerede aldrig på det, selvom de må have lagt mærke til, at jeg talte mere affekteret, og at den jyske dialekt forsvandt. Og så går det jo over, eller man finder en balance. En balance hvor man ikke hele tiden skal lave et show off. Det er jo det Erasmus gør, han praler med sin viden og sviner sine forældre til. Hans spiller professor, selvom han nærmest ikke engang har fået en bifagseksamen. Alt det han rabler af sig er den slags, man samler op på det første år på universitetet - form og indhold. Han kan forsvare den ene mening den ene dag og den stik modsatte mening den anden dag. Det gør jo alt ligegyldigt."

Der er mange latinske gloser og vendinger i stykket. Hvordan skal man forholde sig til det som almindeligt moderne menneske, der ikke kan meget latin?

S. I. "Latin i dag er lige så fremmed, som latin må have været på Holbergs tid for mange mennesker. Når Erasmus taler latin, kan hans forældre ikke forstå det, ligesom mange blandt publikum kan ikke forstå det. Man kommer hurtigt til at føle det, som når man taler med en person, der bruger vanvittig mange fremmedord. Men det betyder ingenting, man kan sagtens forstå, hvad der foregår uanset om man kan latin eller ej."

Er der nogle steder, hvor du tænker, at et moderne publikum kan have problemer med at forstå stykket?

S. I. "Til sidst i stykket kommer der en løjtnant ind i billedet, som prøver at snyde Erasmus Montanus og gør ham til soldat. Der er det en udfordring at få fortalt publikum, hvor forfærdeligt det rent faktisk var at være soldat dengang. Dengang bankede man folk. Der var ikke nogen eksercits, man gav folk prygl, satte dem på ridehesten og på spidse pæle. Det har været utroligt umenneskeligt. Det kan være svært at forstå i dag. Men udsigten til at skulle være soldat i flere år får simpelthen Erasmus til at afstå fra at mene, at jorden er rund."

Det er en svær komedie på den måde, at der ikke er nogen enkel morale.

S. I. "Holberg gør noget meget moderne. Han siger, "denne mand er latterlig" om Erasmus, og til sidst kan vi alligevel ikke undgå at have ondt af ham. Det er ikke en entydig komedie. Erasmus Montanus er en, for Holbergs tid, meget nuanceret hovedperson. Holberg lader ham ydmyge i en sådan grad, at vi må føle med ham. At han skal tvinges til at afstå sandheden, der betyder så meget for ham, er i den grad et overgreb. Ligesom det ville være for enhver af os. Også selvom han får sin kæreste - det er en høj pris, han betaler."

Hvad er det, der er så interessant ved Holbergs dramatik?

S. I. "Det menneskeligt genkendelige er for mig til enhver tid det mest interessante. Prøvestenen på, om noget er en klassiker er, om det siger os noget i dag. Det spejl Holberg har sat op for sin samtid, kan man også sætte op for nutiden, og det er ret fantastisk. Han må have været en vanvittigt begavet mand."

Hvad er kendetegnende for Holbergs komik?

S. I. "Man kan spille Holberg på utroligt mange måder, så det kan være svært at svare generelt på. Karaktererne er meget skarpt tegnede - nærmest karikaturer. Vi kender det måske fra en dramatiker som Line Knutzon. Det er i virkeligheden meget moderne. I min iscenesættelse er jeg gået meget efter indholdet - eller bolden som vi har kaldt det. Jeg går lidt mere psykologisk til værks, end man måske normalt ville iscenesætte Holberg. Jeg vil gerne have en genkendelse frem hos publikum. Er der nogen af jer der har været sådan engang? Har I også været nødt til at fornægte jer selv for at få den pige, I gerne ville have eller den stilling, I gerne ville have? Det håber jeg, vi kan få frem i vores ERASMUS MONTANUS."

Erasmus Montanus – geni eller nar

Lars Simonsen som Erasmus Montanus og i baggrunden hans forældre Jeppe og Nille spillet af Lars Lønnerup og Lisbeth Gajhede. (Foto: Mette Krull More)

Man har svinget mellem at opfatte titelpersonen som (mest) komisk eller tragisk (...) Allerede i slutningen af 1700-tallet begyndte en tendens til at fremstille Erasmus som sympatisk at gøre sig gældende. Kritikeren K.L. Rahbek så ham som "et godmodigt, men og(så) forstandigt ungt Menneske". Omvendt var han for romantikeren Oehlenschläger et koldt hoved i modsætning til broderen Jacob, der var god, kærlig, vittig, sund og kræftfuld. For Søren Kierkegaard gjaldt det, at

"Jeg græder, naar jeg seer eller læser Erasmus Montanus; han har Ret og ligge under for Massen (...) Naar man blot siger noget Galimathias, og drikker Duus med Menneskeheden en masse, saa bliver man som Per Degn, elsket og agtet af den hele menighed."

Kulminationen af den sympatiske forståelse af Erasmus blev nået i 1840'erne med fremstillingen af ham som en sandhedens martyr i en verden af stupiditet - i klar politisk sammenhæng med tidens liberale og skandinavistiske strømninger. De nationale og folkelige argumenter er konstante i perioden. Men fordelingen af lys og skygge skifter. Samtidig med at bondestanden - og Grundtvig og højskolebevægelsen med dens folkelige oplysningsprojekt i opposition mod den klassiske boglige, "latinske" lærdom -

gjorde sig gældende, steg bondeknøsen, Erasmus' lillebror Jacobs aktier, altimens den sorte lærdoms mand, studenten Erasmus' faldt. I sin Holberg-bog fra 1884 søgte Georg Brandes at løse dilemmaet ved at forene det tragiske og det komiske synspunkt, og dekretede, at stykket er tragikomisk. Hovedpersonen er både naragtig og offer for konservatismen. Således har sympatierne bølget i vekslende kombinationer, groft sagt mellem Erasmus, Bjerget og Jacob. Men ofte ledsaget af en fornemmelse af, at der var noget der ikke passede, at regnestykket alligevel ikke gik op."

Fra Bent Holm "Skal dette være Troja? Om Holberg i virkeligheden" Multivers 2004 uddrag fra s. 207 -210

Om Holberg

"Ludvig Holberg (1684-1754) fødtes i Bergen i Norge og var dermed undersåt af den enevældige danske monark (Christian V, 1670-1699). Først en mere nationalistisk eftertid har set noget problem i forbindelse med Holbergs status som dansk eller norsk forfatter. For samtiden var Holberg i København ikke mere fremmed, end hvis han var kommet fra en, også i dag, dansk provins. Og - væsentligt for forfatteren - havde "tvillingrigerne" fælles (dansk) skriftsprog. Han blev født ind i det embedsborgerkab, som enevælden gavnede, idet faderen var officer, moderen af gejstlig slægt gennem flere generationer. Tidligt forældreløs tilbragte han sin første ungdom hos en onkel, der var købmand i Bergen, men måtte efter sin optagelse på Københavns Universitet 17 år gammel klare sig selv.

Herfra følger Holbergs sociale karriere to hovedlinjer, den ene i tilknytning til universitetet, den anden i tilknytning til landbrug (og anden forretningsvirksomhed). Efter rejser til Holland, England og Tyskland og efter udsendelse af sit debutværk, en populær verdenshistorie, satsede Holberg på lærdom og universitet. Mens han studerede som stipendiat på kollegium i København, modtog han af kongen (Frederik IV, 1699-1730) flere gange løfte om et professorat ved universitetet. Professoraterne blev dengang besat efter et oprykningssystem, idet ikke alle lærestole var lige fornemme og vellønnede. En professor kunne således skifte fag adskillige gange under sin ansættelse. Derfor måtte Holberg i 1717 - efter sin hjemkomst fra en flerårig rejse til Frankrig og Italien - tiltræde et professorat i metafysik, skønt det var et fag, han afskyede, og hvor han efter egen indrømmelse gjorde en ynkelig figur. Et lidt hjerteligere forhold til sin stilling fik han, da han 1720 - samtidig med sin "poetiske raptus" - kunne udskifte metafysikken med latinsk digtning, selvom han heller ikke nu synes at have besiddet hverken studentertække eller nogen imponerende fagkundskab.

Først da han 1730 overtog et professorat i historie, passede mand og embede rigtigt sammen; et resultat heraf blev en latinsproget lærebog (1733). Det var dog hverken som underviser eller som forsker, men som administrator, at Holberg ydede sin bedste

indsats som universitetsansat og embedsmand. Han var rektor 1735-1736 og blev året efter udpeget som forvalter af universitetets økonomi. Man skal i den forbindelse være opmærksom på, at universitetet dengang ejede formue i form af bøndergods, finansielle rettigheder etc. Dette arbejde varetog han indtil sin fratræden 1751 til næsten udelte tilfredshed. (...) Den anden hovedlinje i Holbergs karriere er den, der lader ham ende som godsejer og baron. Enevælden havde nok muliggjort et sådant advancement fra forældreløs og ludfattig student (og vagabond-turist) til adlet godsejer, men finansiere det gjorde den ikke. Holberg fik sine mange penge ad tre veje. For det første i form af sin professorgage, der stadig forøgedes ved de omtalte oprykninger, og som strakte langt hos den nøjsomme ungarl. For det andet var han - ligeledes med stigende succes - sin egen boghandler og at dømme efter de bevarede forretningsbreve en effektiv og ganske pågående sælger. For det tredje ved spekulation.(...)

Han erhvervede 1740 godset Brorupgård ved Slagelse, 1745 godset Terløsegård ved Sorø.(...) Det var godset, der muliggjorde Holbergs ophøjelse til baron, idet det med sit omfang af 1000 tønder hartkorn netop opfyldte det fastsatte krav til et baroni. Holberg havde allerede 1735 ladet sig forlyde med, at han for sine forfatterhonorarer ville oprette "en nyttig Stiftelse" og således "give Publico (pengene) tilbage igjen".(...). Hans tvivl om, på hvilken måde han som "god statsborger" bedst skulle frugtbar gøre sine efterladte midler for almenheden, blev afhjulpet ved, at kongen ønskede at få genoprettet Sorø Akademi, men manglede penge til dets fremtidige drift. Med højtstående embedsmænd som mellemmand blev der da indgået den handel, at Holberg testamenterede sin formue hertil mod, at han blev gjort til baron og hans gods til et (udeleligt) baroni, hvilket skete i 1747. (...).

Holbergs forfatterskab er omfattende og mangeartet. Det rummer skrifter af både skønlitterær, ræsonnerende, videnskabelig og populærvidenskabelig art; også blandt de skønlitterære værker er adskillige genrer repræsenteret.(...).

Ud af denne rigdom har eftertiden tildelt komedierne førstepladsen; Holberg står i dag i overvejende grad som den første og største dramatiker i dansk-norsk litteratur. I alt skrev han 33 komedier (betegnet som sådanne af ham selv). Komediernes store flertal, herunder de kendteste - rigtig nok også mesterlige - karakterkomedier, blev altså til i 1720'erne; et mindre efterslæt kom til i forfatterens alderdom, omkring 1750. Produktionsrytmen er bundet til teaterhistorien: Holberg skrev komedier, når der var mulighed for at få dem opført."

(Uddrag fra efterskrift af Jens Kr. Andersen i: "Ludvig Holberg: Seks komedier", Danske Klassikere, Borgen, 1994).

Fra venstre Peder Dahlgaard som Jacob, Montani broder og Lars Simonsen som Erasmus (Foto: Mette Krull More)

Holbergs teater

"Ved "Holbergs teater" må man forstå scenen i Lille Grønnegade (nu: Ny Adelgade), hvor Holbergs komedier opførtes i 1720'rne afvekslende med Molières og andres i dansk oversættelse. Det var det første teater i det danske sprog(...).

Holbergs (...) rolle i forbindelse med teatrets oprettelse står ikke ganske klar, men alt tyder på, at han (...) har modtaget opfordring til at skrive for det - og så er gået ind herpå. (...) oversættelsen af franske stykker påbegyndtes, og Holberg overlod teatret sine første (fem) komedier. Den 23. september 1722 åbnedes skuepladsen med Molières "Gnieren", og to dage senere havde Holbergs "Den Politiske Kandstøber" premiere.

I de følgende år spillede teatret danske og oversatte stykker under skiftende konjunkturer. Økonomiske vanskeligheder forøgedes stadig, og 1728 måtte teatret lukke. Det var til ingen gavn, at Københavns brand samme år skånede bygningen. Under Christian VI (1730-1746) forhindrede den religiøse pietisme de fleste offentlige forlystelser, også skuespillet. (...). Først under Frederik V (1746-1766) kunne den dramatiske kunst genopstå.

Efter at nogle midlertidige scener havde tjent til forberedelse, kunne man 1748 åbne det permanente teater på Kongens Nytorv, der senere skulle blive Det Kongelige. De nye muligheder fik den aldrende Holberg til at genoptage komediedigtningen."

(Uddrag af efterskrift af Jens Kr. Andersen i: "Ludvig Holberg: Seks komedier", Danske Klassikere, Borgen, 1994).

Erasmus læser et brev fra sin elskede Lisbed, spillet af Cecilie Stenspil (Foto: Mette Krull More)

Holberg og hans inspirationskilder

Molière (egt. Jean-Baptiste Poquelin, 1622-1673): Fransk komediedigter, der bl.a. skrev "L'avare" i 1668, (på dansk: Den Gerrige el Gnierer). "L'avare" blev opført på fransk ved åbningen af teatret i Lille Grønnegade i 1722. Allerede få dage senere havde Holbergs teaterstykke "Den politiske kandestøber" premiere, naturligvis på dansk. I 1724 udkom "L'avare" på dansk.

Molière i Danmark: Molière har indirekte været tæt knyttet til Holbergs komedieproduktion og skabelsen af en dansk skuespilplads i 1720'erne. Holbergs syn på Molière har været af stor betydning for den franske komediedigters rolle i det danske teaters repertoire.

Plautus: (Titus Maccius Plautus): 254-184 f.Kr., romersk komediedigter, en formidabel formidler og musikalsk begavelse. Han skildrer mennesker på glatis: den snedige slave, der skaffer sønnen penge til at købe sin brud for, officeren, der overvurderer sin egen tapperhed osv. Plautus udforsker kønsdrift og pengebegær, foranstalter møde mellem gamle skikke og nye moder, mellem stive og smidige sind, mellem selvbedrag og klarsyn. Plautus har været inspirationskilde for Molière, for Shakespeare og for Holberg (bl.a. i Jacob von Tybo

Commedia dell'arte: Italiensk maskekomedie som opstod i renæssancen. I denne teaterform arbejdes der med faste rollefag: Den unge elskende, faderen, den dumme eller den snu tjener. Med denne faste ramme om stykkerne kunne skuespillerne hurtigt improvisere et stykke frem ud fra en enkel handlingsskabelon. Eftersom skuespillerne kendte deres rollefag ud og ind kunne de springe fra det ene stykke til det næste som nogenlunde den samme type. De faste typer kan man genkende hos Holberg: Den snu

tjener Henrik, den verdensfjerne unge helt og den vrantne fader for eksempel.

Kilde: Bl.a. Den Store Danske Encyklopædi

Fra venstre Jeppe, Nille, Jacob og Per Degn (spillet af Eddie Karnil). (Foto: Mette Krull More)

Holbergs dobbelte rolle

Ludvig Holberg var både professor på universitetet og forfatter til nogle af de komedier, der blev spillet på det nye teater i Lille Grønnegade, hvilket bragte ham i en vanskelig situation, da der blev problemer med studenteraktørerne.

“Hovedparten blandt det kunstneriske personale på teatret var studenter, formentlig med en slags sceneerfaring i lille skala fra latinskolerne, dvs. teologistuderende med en fremtid for sig inden for kirke- eller skolevæsenet, som sjælehyrder eller ungdommens vejledere. (...) Hovedproblemet var helt klart sammenblandingen af det hellige med det urene. De teologistuderendes befattelse sig med odiøs aktivitet som profession. (...) Så længe teater i Danmark var noget, der blev praktiseret af professionelle udlændinge eller af skoleelev-amatører, var det muligt at opretholde en pragmatisk linje, især da kongehoffet elskede kunst, fest og farver. Anderledes forholdt det sig, da problemet rykkede ind i egne rækker.

Dokumenterne viser, at Rector Magnificus lagde ud med at tildele en af de agerende en advarsel, hvorefter fulgte flere sager om agerende studenter, som blev forelagt konsistorium, forsamlingen af professorer, hvori også Holberg havde sæde. (...) Konsistoriet var (...) delt op i en helt nådesløs fløj, som var i mindretal, (...) og på den anden side det noget mere moderate flertal, som ikke ganske ville slå hånden af studenterne, men dog insisterede på, at de ved deres optræden på teatret førte et uanstændigt liv og ikke uden i en tid at have vist tegn på bedring kunne indlades til examen theologicum. (...)

Holberg stemte med flertallet, den fløj, som gik ind for at fare med lempe - men dog for at skride ind over for de studerende, der agerede i hans egne komedier! Og det til trods for at han i anden sammenhæng forfægtede andre anskuelser! (...) Holberg udgav komedierne under (...) pseudonym. Han fremstod ikke som professor Holberg (...) men formodentlig har forfatterens sande identitet ikke været nogen hemmelighed. (...) når han i konsistorium som professor stemte for sanktioner, må det nødvendigvis forstås som en realpolitisk manøvre, en overlevelsesoperation, bl.a. for projektet at skabe et teater på dansk. At han reelt fordømmer dem, som agerer i hans egne komedier, må forstås som pragmatik, nødvendig realpolitik. Presset var for stort og prisen for høj til, at det ville føre noget godt med sig at sætte sig imod. Der var for meget på spil.”

Uddrag fra Bent Holm “Skal dette være Troja? Om Holberg i virkeligheden” Multivers 2004 uddrag s. 41 - 50

Jesper Ridefoged (Bjarne Antonisen) og Per Degn.
Foto: Mette Krull More.

Uddrag fra manuskriptet

3. scene, 3. akt

Jeppe - Nille - Montanus - Jesper - Per Degn

JEPPE

Velkommen Per! Hvor godt folk er, kommer godt folk efter. Der ser I min søn, som er nyligen kommen hjem.

PER

Velkommen her, Monsieur Rasmus Berg!

MONTANUS

I Kjøbenhavn er jeg vant til at hedde Montanus. Jeg beder, I vil kalde mig ligeledes.

PER

Ja, såmænd, det kan komme mig på et ud. Hvorledes står ellers til i Kjøbenhavn? Deponerede der mange i år?

MONTANUS

Som der plejer.

PER

Blev der nogen rejceret i år?

MONTANUS

To à tre conditionaliter.

PER

Hvem er Imprimatur i år?

MONTANUS

Hvad vil det sige?

PER

Jeg mener, hvem er Imprimatur til vers og bøger som går i trykken?

MONTANUS

Skal det være latin?

PER

Ja i min tid var det godt latin.

MONTANUS

Var det da godt latin, så må det endnu være ligeledes, men det har aldrig været latin i den mening, som I vil have det.

PER

Jo min tro er det godt latin.

MONTANUS

Skal det da være et Nomen eller et Verbum?

PER

Det er et Nomen.

JESPER

Det er ret, Per, svar kun brav for Jer.

MONTANUS

Cujus declinationis er da Imprimatur?

PER

Alle de ord, som nævnes kan, henføres til 8 ting, som er Nomen, Pronomen, Verbum, Principum, Conjugatio, Declinatio, Interjectio.

JESPER

Jo jo, hør kun til Per, når han vil ryste sine ærmer. Det er ret, klem kun på ham.

MONTANUS

Han svarer intet til det, jeg spør ham. Hvad har Imprimatur i Genitivo?

PER

Nominativus Ala, Genitivus Alæ, Dativus Alo, Vocativus Alo, Ablativus Ala.

JESPER

Jo jo, Monsieur Montanus, vi har såmænd også folk her på bjerget.

PER

Det skulle jeg også mene. Der deponerede min tro andre karle i min tid endnu omstunder. Det var karle, som lod sig rage to gange om ugen og kunne scandere alle slags vers.

MONTANUS

Det er en mægtig sag. Sådant kan man nu gøre udi anden lectie. Nu omstunder deponerer karle fra Kjøbenhavns skole, som kan gøre hebræiske og chaldaiske vers.

PER

Så må de ikke kunne meget latin da.

MONTANUS

Latin! Om I kom i skolen nu, kunne I ikke komme højere end i Sinke-lectien.

JESPER

Siig ikke det, Montanus. Degnen er min tro en brav studeret mand. Det har jeg hørt både herredsfogeden og amtsforvalteren sige.

MONTANUS

Måske de forstå ligeså lidet latin som han.

JESPER

Jeg hører dog, han svarer brav for sig.

MONTANUS

Han svarer jo ikke til det, jeg spør ham om. E qva schola dimissus es, mi Domine?

PER

Adjectivum et Substantivum genere, numero et caseo conveniunt.

JESPER

Han måler ham min tro skæppen fuld. Ret, Per, vi skal min tro drikke en pæl brændevin sammen.

MONTANUS

Dersom hr. foged vidste hvad han svarede, skulle han le sin mave itu. Jeg spør ham, fra hvilken skole han har deponeret, han svarer noget andet hen i tågen.

PER

Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet.

JESPER

Jo jo, nu vil hun min tro ret gå an. Svarer I nu dertil.

MONTANUS

Jeg kan ikke svare dertil, det er lutter pølsesnak. Lad os tale dansk sammen, som de andre kan forstå, så skal man straks få at høre, hvilken karl det er. (Nille græder)

JESPER

Hvorfor græder I, bedstemor?

NILLE

Jeg har så ondt deraf, at min søn skal give sig tabt i latinen.

JESPER

Ak bedstemor, det er jo ingen under. Per er jo også meget ældre end han. Det er jo ingen under. Lad dem nu tale dansk da, som vi alle forstå.

PER

Ja nok, jeg er parat til hvilken af delene, han vil. Vi vil give hinanden nogle spørgsmål. For eksempel hvem var det, som skreg så højt, at man kunne høre ham over den hele verden?

MONTANUS

Jeg ved ingen som skriger stærkere end æsler og landsbydegne.

PER

Snak! Kan man høre dem over hele verden? Det var et asen i Noahs ark, thi hele verden var i arken.

JESPER

Ha ha ha, det er min tro sandt, ha ha ha ! Der sidder et forslagen hoved på den Per Degn.

PER

Hvem slog den 4de del af verden ihjel?

MONTANUS

Ej, jeg svarer ikke til slige grove spørgsmål.

PER

Det var Kain, som slog sin broder Abel ihjel.

MONTANUS

Bevis, at der var ikke mer en fire mennesker da til.

PER

Bevis I, at der var flere.

MONTANUS

Det gøres ikke fornøden, thi affirmanti incumbit probatio. Forstår I det?

PER

Ja vist. Omna conando docilis solertia vincit. Forstår I det?

MONTANUS

Jeg er ikke klogere, som står her og disputerer med en sinke. I vil disputere og kan hverken latin eller dansk, langt mindre ved hvad Logica er. Lad høre engang, quid est Logica ?

PER

Post molestam senectutam, post molestam senectutam nos habebat humus.

MONTANUS

Vil din slyngel fixere mig? (Får ham i håret, de slås, degnen echapperer og råber: Sinke, sinke! De går alle ud foruden fogeden.)

Ordliste:

Deponere: optages som egentlig universitetsstuderende

Rejiceret: dumpede til studentereksamen, som dengang afholdtes på universitetet

Conditionaliteter: Blevet optaget på prøve

Imprimatur: Censur (Per Degn har misforstået betydningen og tror det er en titel)

Nomen: Navneord

Verbum: udsagnsord

Cujus declinationis: Efter hvilken bøjning

Alle de ord .... Interjectio: Regel fra begyndergrammatikken, som Per Degn kun har delvist fået fat i – siger for eksempel principium i stedet for participium m.m.
Per bøjer ordet ala ufuldstændigt og forkludret.

Scandere: skelne skarpt imellem lange/betonede og korte/ubetonede stavelser.

Lectie: klasse

Kiøbenhavns skole: Der var to latinskoler i Kbh. St. Petri og Vor Frue

Chaldaisk: Babylonsk, jødisk oldtidssprog

Sinke-lectien: Nederste klasse

herredsfogeden og amtsforvalteren: Herredets dommer og politimester; Amtets skattedirektør – begge slags embedsmænd havde på denne tid ingen akademisk uddannelse.

E qua schola dimissus es, mi Domine: Fra hvilken skole blev de student min Herre?

Adjectivum et Substantivum genere, numero et caso convenient: Tillægsord og navneord skal stemme overens i køn, tal og fald, regel fra begyndergrammatikken (ikke helt korrekt)

Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet: det angår også dig når naboens væg brænder

affirmanti incumbit probatio: beviset påhviler den, der fremsætter påstanden

Omnia conando docilis solertia vincit: ved at forsøge alt sejrer den lærenemme dygtighed

Post molestant senectutam, post molestant senectutam nos habebat humus: Efter den brydsomme alderdom vil jorden eje os.

Fixere mig: gøre grin med mig

5. scene, 3. akt

Montanus - Jeronimus - Jesper

MONTANUS

Velkommen, min kære svigerfar! Det er mig kært at se ham ved godt helbred.

JESPER

Helbredden kan ikke være synderlig hos folk af min alder.

MONTANUS

I ser dog hjertelig vel ud.

JERONIMUS

Synes jer det?

MONTANUS

Hvordan lever Jomfru Lisbed?

JERONIMUS

Vel nok.

MONTANUS

Men hvad er der på færde? Mig synes, min kære svigerfar, at I svarer mig så koldsindig.

JERONIMUS

Jeg har vel ikke årsag til andet.

MONTANUS

Hvad ondt har jeg da gjort?

JERONIMUS

Mig er sagt, at I har sådanne egne meninger, folk skulle jo tænke, at I var gal eller katolsk i hovedet, thi hvorledes kan et fornuftigt menneske falde til den dårlighed at sige, at jorden er rund?

MONTANUS

Ja profecto er hun rund, jeg må sige det, som sanden er.

JERONIMUS

Det må være pokker ikke sanden. Sådant kan umuligt andet end komme fra fanden, som er løgnens fader. Jeg er vis på, at der er ikke eet menneske her i byen, der jo for-dømmer sådan mening. Spør kun fogeden, som er en fornuftig mand, om han ikke er af samme mening med mig.

JESPER

Det kan endelig komme mig på eet ud, enten hun er lang eller rund, men jeg må tro mine egne øjne, som viser mig, at jorden er flak som en pandekage.

MONTANUS

Det kan også komme mig på eet ud, hvad tanke fogeden eller de andre her i byen har derom, men det ved jeg, at jorden er rund.

JERONIMUS

Hun er pokker ikke rund. Jeg tror, I er gal. I har jo øjen i hovedet såvel som andre mennesker.

MONTANUS

Det er jo bekendt, min kære svigerfar, at der bor folk lige under os, som vender deres fødder mod vore.

JESPER

Ha ha ha hi hi hi ha ha ha !

JERONIMUS

Ja fogden må nok le, thi han har virkelig en skrue løs i hovedet. Forsøg I kun at gå her under taget og vend hovedet ned og se så til, hvorledes det vil løbe af.

MONTANUS

Det er en ganske anden sag, svigerfar, thi ---

JERONIMUS

Jeg vil aldeles ikke være Jer svigerfar. Jeg har min datter kærere, end at jeg skulle give hende således bort.

MONTANUS

Jeg har Jer datter så kær som min egen sjæl, det er vist, men at jeg skulle kuldaste filosofien for hendes skyld og drive min forstand i landflygtighed, det er mer end I kan begære.

JERONIMUS

Ha ha, jeg hører, at I har anden kærlighed i hovedet. I må gerne beholde Jer Lucie eller Sophie, jeg skal såmænd ikke nøde min datter på Jer.

MONTANUS

I forstår mig ikke ret. Philosophien er ikke andet end en videnskab, som har åbnet øjnene på mig såvel herudi som udi andet.

JERONIMUS

Den har snarere forblindt både øjnene og forstanden. Hvormed kan I gøre sådant noget ?

MONTANUS

Det er noget, som er uforløst at bevise. Ingen lærde folk tvivler mer derom.

JESPER

Da tilstår min tro aldrig Per Degn Jer sådant.

MONTANUS

Per Degn! Ja, det er en fed karl. Jeg er dårlig, at jeg står her og taler om Philosophie med Jer, men for at fornøje Monsieur Jeronimus vil jeg dog fremføre et par bevis, nemlig først af rejsende folk, hvilke, når de kommer et par 1000 mile herfra, har de dag, når vi har nat, ser anden himmel, andre stjerner.

JERONIMUS

Er I gal, er der mer end en himmel og en jord?

JESPER

Jo Monsieur Jeronimus, der er 12 himle, den ene højere end den anden, indtil man kommer til krystalhimlen, derudi har han så vidt ret.

MONTANUS

Ak qvantæ tenebræ !

JERONIMUS

Da har jeg i min ungdom 16 gange været til Kieler Omslag, men så sandt som jeg er en ærlig mand, om jeg har set nogen anden himmel end den, vi her have.

MONTANUS

I må rejse 16 gange så langt, Domine Jeronyme! førend I kan mærke sådant, thi ---

JERONIMUS

Hold op med den snak, den har ingen steds hjemme. Lad os høre den anden bevis.

MONTANUS

Den anden bevis tages af solens og månens formørkelse.

JESPER

Nej hør nu engang, nu blir han reent gal!

MONTANUS

Hvad mener I vel at formørkelse er?

JESPER

Formørkelser er visse tegn, som sættes på solen og månen, når der skal ske nogen ulykke på jorden, hvilket jeg kan bevise af egne eksempler, således da min hustru for ilde for 3 år siden, og da min datter Gjertrud døde, var der begge gange formørkelse tilforn.

MONTANUS

Ak jeg må blive gal over sådan snak.

JERONIMUS

Fogden har ret, thi der sker aldrig formørkelse, uden den har noget at betyde. Da sidste formørkelse skete, syntes alting at være vel, men det varede ikke længe, thi 14 dage derefter fik vi tidende fra Kjøbenhavn, at der var på en gang 6 rejser til attestatz, alle fornemme personer, og blandt dem 2 provstesønner. Hører man ikke ondt på et sted efter en sådan formørkelse, så får man det vist nok at høre på et andet sted.

MONTANUS

Det er vist nok, thi der går aldrig nogen dag forbi, der sker jo nogen ulykke i verden. Men hvad disse personer er angående, da har de ikke behov at skylde på formørkelse, thi havde de læst bedre over, havde de nok gået fri.

JERONIMUS

Hvad er da formørkelse i månen?

MONTANUS

Det er ikke andet end jordens skygge, som betar månen solens skin, og såsom skyggen er rundt, så ses deraf, at jorden er rund i lige måde. Det går altsammen naturlig vis til, thi man kan udregne formørkelser, og derfor er det gækkeri at sige, at sådant er foregående tegn for ulykke.

JERONIMUS

Ak hr. foged, jeg får ondt. I en ulyksalig tid lod Jer forældre Jer studere.

JESPER

Ja han er noget nær ved at blive ateist. Jeg må have Per Degn i færd med ham igen. Det er en mand, som taler med eftertryk. Han skal nok overbevise Jer, enten I vil på latin eller græsk, at jorden (Gud ske lov), er så flak som min hånd. Men der kommer Madam Jeronimuses med hendes datter.

Ordliste:

Profecto: lat. visselig, virkelig, sandelig

Philosophien: En samlebetegnelse for alle videnskaber

quantæ tenebræ: Hvilket mørke

Kieler Omslag: Det årlige Kielermarked

Tilforn: inden

rejcired til attestatz: dumpet i teologisk embedseksamen

gækkeri: narreri

6. scene, 3. akt

Magdelone - Lisbed - Jeronimus - Montanus - Jesper

MAGDELONE

Ak min hjerte svigersøn, det er mig en glæde at se Jer kommen tilbage med god helbred.

LISBED

Ak min hjerte, lad mig omfavne dig.

JERONIMUS

Sagt, sagt, mit barn, ikke så ivrig.

LISBED

Må jeg ikke omfavne min kjæreste, som jeg ikke har set i nogle år?

JERONIMUS

Bliv fra ham, siger jeg dig, du får ellers hug.

Jeronimus (Ole Møllegaard) og Lisbed. Foto: Mette Krull More

LISBED (grædende)

Jeg ved jo, at der er gjort offentlig forlovelse imellem os.

JERONIMUS

Det er rigtig nok, men der er kommen nogen urigtighed i den sag siden.

(Lisbed græder)

Du skal vide, mit barn, at da han blev forlovet med dig, var han et skikkeligt menneske og en god kristen, men nu er han en kætter og sværmer, som fortjener heller at indføres i et litani end udi svogerskab med os.

LISBED

Er det ikke andet, min hjerte far, så skal vi nok komme til rette.

JERONIMUS

Bliv fra ham, siger jeg.

MAGDELONE

Hvad vil dette sig, hr. foged?

JESPER

Det er galt nok, Madam! Han fører falsk lærdom her ind i byen, siger, at jorden er rundt og andet deslige, som jeg blues ved at tale om.

JERONIMUS

Synes Jer ikke, at de gode gamle forældre er at beklage, der har kostet så mange penge på ham?

MAGDELONE

Ej ikke andet? Hvis han har kærlighed til vor dotter, så står han nok fra sin mening og siger, at jorden er flak, for hendes skyld.

LISBED

Ak min hjerte, sig for min skyld, at den er flak.

MONTANUS

Jeg kan ikke føje jer deri, sålænge som jeg har min fulde fornuft.

Jeg kan jo ikke give jorden anden skikkelse end den af naturen har.

Jeg vil sige og gøre for jer skyld alt hvad muligt er, men jeg kan ingenlunde føje Jer herudi. Thi skulle min ordensbrødre få at vide, at jeg havde statueret sådant, ville jeg af dem holdes for en nar og blive foragtet.

Tilmed står vi lærde folk aldrig fra vore meninger, men forsvarer hvad vi engang har sagt til den yderste dråbe af vor blækhorn.

MAGDELONE

Hør, mand, jeg finder dette aldeles ikke af den vigtighed, at vi derfor skulle ophæve partiet.

JERONIMUS

Og jeg skulle formedelst sådant søge skilsmisse mellem dem, om de end var virkeligen gifte.

MAGDELONE

Jeg vil min tro også have noget at sige herudi, thi er hun Jer dotter, så er hun også min.

LISBED (grædende)

Ak min hjerte, sig dog at den er flak.

MONTANUS

Jeg kan profecto ikke.

JERONIMUS

Hør, kone, du må vide, at jeg er mand i huset, og at jeg er hendes far.

MAGDELONE

Du må også vide, at jeg er kone i huset, og at jeg er hendes mor.

JERONIMUS

Jeg mener, at en far er altid mer end en mor.

MAGDELONE

Og jeg mener nej, thi at jeg er hendes mor, derom kan ingen tvivle, men om I — ja jeg vil ikke sige mer, thi jeg ivrer mig.

LISBED (grædende)

Ak min hjerte, kan I ikke dog sagte for min skyld sige, at den er flak?

MONTANUS

Jeg kan ikke, min dukke, nam contra naturam est.

JERONIMUS

Hvad vil du sige dermed, min kone? Er jeg ikke hendes far, såvel som du er hendes mor? Hør, Lisbed, er jeg ikke din far?

LISBED

Jeg tror jo, thi min mor siger det. Jeg tror, at I er min far, men jeg ved, at hun er min mor.

JERONIMUS

Hvad synes Jer om den snak, hr. foged?

JESPER

Jeg kan ikke sige, at Mammesellen har uret deri, thi ---

JERONIMUS

Det er nok. Kom, lad os gå. Vær forsikret om, min gode Rasmus Berg, at I aldrig får min dotter, så længe I blir i Jer vildfarelser.

LISBED (grædende)

Ak min hjerte, sig dog at den er flak.

JERONIMUS

Fort, fort på dør!

(De fremmede går alle bort)

Ordliste:

litani: Kirkebøn

ordensbrødre: studiekammerater

nam contra naturam est: thi det er imod naturen

Fort, fort: straks

Lisbed, Magdelone (Betty Glosted) og Erasmus.
Foto: Mette Krull More

Forklaringer

Academicus: Akademiker/student

Logicam, Rhetoricam og Metaphysicam: Tre fag på "grunduddannelsen" på datidens universitet, logik, retorik og metafysik. Logicam: læren at drage den formelt rigtige slutning. Rhetoricam: retorik eller veltalenhed. Metaphysicam: læren om de filosofiske grundbegreber.

Philosophiæ Baccalaureus: Baccalaur i filosofien. At have nogle års studium bag sig af overvejende forberedende art.

Ordinarius Opponens: ordinær beskikket opponert ved en disputation.

Syllogisme: Logisk slutning på grundlag af to eller flere præmisser der indeholder et fælles led.

Jorden er rund: Jordens rundhed var på komediens tid langt fra nogen ny eller "kætersk" opfattelse, man havde tværtimod været hævdet i så temmelig ubrudt tradition siden Aristoteles (4. årh. f.v.t.); dog har det nok været alm. hos almuen at sammenblende spørgsmålet om Jordens form med det mere penible spørgsmål om verdensbillederne.

Jorden løber (...) stille: det moderne kopernikanske verdensbillede, efter den tysk polske astronom Kopernikus (1473-1543), der i sit værk om himmellegemernes bevægelse fra 1543 lancerede sit heliocentriske verdensbillede, hvori planeterne bevæger sig rundt om solen (på græsk betyder Helios sol), som det hvilende midtpunkt. Denne opfattelse fortrængte langsomt den hidtidige, af kirken støttede, ptolemæiske (opkaldt efter den græske astronom Ptolemaios, 2. årh. e.v.t.), geocentriske verdensbillede ifølge hvilket solen og planeterne bevæger sig rundt om den stationære jord. Når danske astronomer nølede med at slutte sig til den kopernikanske model, skyldtes det ikke mindst det indenlandske alternativ, de havde for øje i form af det tychoniske verdensbillede, efter Tycho Brahe (1546-1601), der var kommet frem til, at jorden omkredses af solen og månen (som hos Ptolemaios), og at solen omkredses af de øvrige planeter (som hos Kopernikus). På komediens tid vaklede den astronomiske sagkundskab ved Københavns Universitet endnu mellem det kopernikanske og det tychoniske verdensbillede.

Denne ordliste samt ordforklaringerne efter hver enkelt scene stammer fra: Ludvig Holberg SEKS KOMEDIER noter v./ Jens Kr. Andersen

Arbejdsspørgsmål

1. Erasmus Montanus taler og skriver latin til sine forældre, selvom han ved, de ikke kan forstå det. Kan du komme på nogle nutidige eksempler på den måde at bruge sprog på?
2. Kan du finde på andre eksempler på den slags "goddag mand økseskaft" samtale, som Per Degn og Erasmus Montanus har i akt 2 scene 3?
3. Har du nogen sinde følt dig som Erasmus Montanus, der vender hjem? Har du for eksempel prøvet at være væk hjemmefra i et stykket tid og føle, at du er blevet en anden, når du vender hjem? Eller kan du forestille dig hvordan det er? Forstod dine omgivelser, at du var forandret? Accepterede de det? Hvordan fortalte du dem det?
4. Hvordan er dit syn på Erasmus Montanus? Læs evt. stykket og besvar spørgsmålet og besvar det igen, når du har set forestillingen. Har du ændret mening?
5. Hvad er dit syn på landsbyen Bjerget før og efter, du har set forestillingen?
6. Synes du ERASMUS MONTANUS ender lykkeligt? Sammenlign eventuelt også svar før og efter, du har set forestillingen.
7. Prøv at skrive en scene i ERASMUS MONTANUS om til nutiden – gerne meget frit. Lad for eksempel Erasmus/Rasmus Berg bruge fremmedord eller slang i stedet for latin

